

Vers les

ESCOLES FEMINISTES

Transformació educativa per una escola pública emancipadora

PENSAMENT

Per Escoles Feministes

Patriarquèèèèèè?

Ets tutor/a, profe de ciències socials o d'història? Alguna vegada has explicat o esmentat a les teves classes el naixement de les ciutats-estat? I el funcionament de l'esclavitud a l'Imperi Romà o durant la colonització americana? Has treballat el desenvolupament de l'explotació laboral de la industrialització, i el sorgiment del moviment obrer al segle XIX? I les lluites contra la segregació racial dels EEUU o Sudàfrica?

De ben segur que a les teves classes alguna vegada has treballat amb major o menor profunditat aquestes qüestions i d'altres semblants. Però para atenció i respon a una darrera pregunta: quantes vegades has explicat la història del patriarcat?

El patriarcat és el sistema de segregació, dominació i discriminació més antic de la humanitat. Tanmateix no ha estat objecte central d'estudi de la Història, i fins i tot el col·lectiu més directament afectat per les seves conseqüències —les dones— en coneix ben poc o res sobre el seu origen i desenvolupament.

Com a institució històrica cabdal, algunes de les característiques pròpies del patriarcat són les següents:

Binarisme: neix de la segregació basada en el gènere i que es manifesta en el binomi i constructe cultural "home-dona".

Jerarquització: a aquest binomi s'hi suma una jerarquització on el gènere "home" passa a ocupar el lloc privilegiat i el gènere "dona" l'oprimit.

Universalisme: universalitza el patró de la segregació jerarquitzada, de manera que l'estructura social piramidal passa a ser un model per a altres eixos de segregació (classe, raça, cultura...).

Cosificació: des dels seus inicis es fonamenta en la cosificació de la dona, que passa a ser objecte d'intercanvi, mercaderia, reproducció i sexualitat.

Invisibilitat: com a constructe cultural, el patriarcat és un fet històric, amb uns inicis i, per què no, un potencial final. Tanmateix, la seva existència ha estat tan naturalitzada i els estudis històrics han estat tan esbiaixats per la mirada

androcèntrica, que és una institució "no escrita" i, per tant, esborrada de la memòria històrica.

Interseccionalitat: el patriarcat està estretament lligat a d'altres sistemes i formes de dominació (classisme, esclavisme, estatisme, capitalisme...) i, de fet, també en l'actualitat s'intersecciona amb tots aquests sistemes creant realitats individuals i socials molt complexes i que fan encara més difícil identificar-lo com a sistema de dominació.

Androcentrisme: el patriarcat concep una visió del món centrada en l'home i el seu punt de vista. Imposa una epistemologia des de i per a l'home, entenent-la com a forma única i natural de conèixer, comprendre i actuar en el món.

I fins aquí unes pinzellades sobre el patriarcat! Si vols més informació per començar a treballar-lo a classe et recomanem les lectures següents:

· *La creació del patriarcat*, un llibre de Gerda Lerner (Katakarak, 2017). La Gerda Lerner va ser una historiadora feminista nordamericana d'origen austríac, especialitzada en el segle XIX, que va sentir la necessitat urgent de començar a escriure una història del patriarcat. Aquest llibre és el resultat d'anys de recerca i se centra en l'antiga Mesopotàmia. Més info a: <https://katakarak.net/cas/editorial/libro/la-creaci-n-del-patriarcat>

· *¿Qué es el patriarcat?*, un article online de Dolors Reguant. Resum molt breu de conceptes clau vinculats al patriarcat. Més info a: <http://mujerdelmediterraneo.heroinas.net/2012/03/que-es-el-patriarcat.html>

--
I si ja has treballat el patriarcat a l'aula i vols compartir-ho a la revista, escriu-nos a escolesfeministes@gmail.com.

Genealogies

La història, la genealogia i les experiències coeducatives al nostre país existeixen de fa dècades gràcies a la feina inesgotable de dones docents com Mercè Otero, Eulàlia Lledó, Teresa Sanz, Montse Roset, Conxa Llinàs, Nani Hidalgo, Vicky Moreno, Adelina Escandell, Núria Solsona i tantíssimes altres que a la dècada de 1970 van obrir el camí vers les escoles feministes. Sempre necessitem referents per saber que no partim de zero i hi ha molta feina feta que cal recordar, reconèixer i recuperar.

El punt de partida més clar el podem situar a les Primeres Jornades Catalanes de la Dona de 1976, un fòrum de debat públic i eclosió del moviment feminista a Catalunya durant la Transició, que en el punt 5 de les CONCLUSIONS reclamaven:

5. ENSENYAMENT OBLIGATORI, PÚBLIC, LAIC, GRATUÏT, ANTIAUTORITARI I NO DISCRIMINATORI CONTRA LA DONA

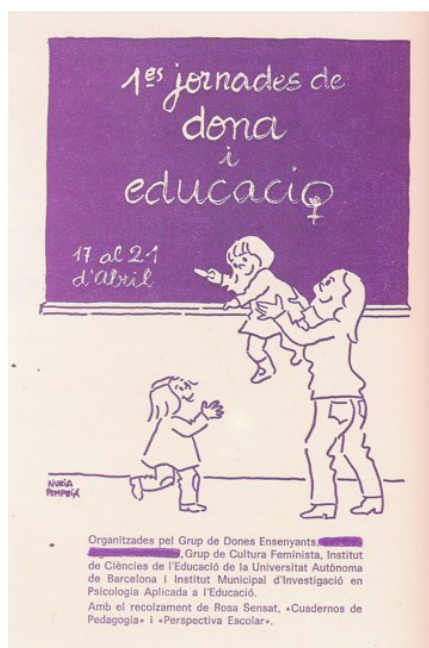
A l'aposta per l'educació pública, univesal i democràtica s'hi sumava, per tant, la implantació efectiva de la coeducació, la revisió dels textos escolars, la lluita ideològica dirigida a la desaparició dels papers tradicionals masculí i femení, el dret a la igualtat en el lleure, la supressió de les discriminacions en l'esport, l'art, la cultura i totes les vessants de la vida social.

A partir d'aquí es va obrir un debat en què es qüestionà l'escola mixta per insuficient i es van succeir una sèrie

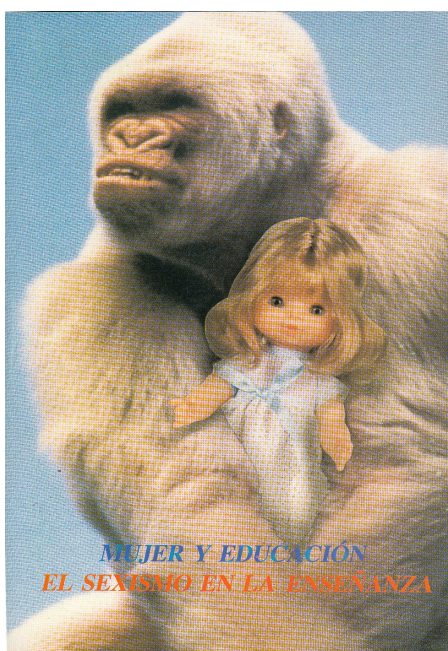
d'esdeveniments clau per a la història del feminisme a l'educació catalana: el 1978, es van organitzar les I Jornades de Dona i Educació per l'ICE, el 1984 es forma el Col·lectiu de Dones de Batxillerat de Barcelona, i el 1985 se celebren les II Jornades sobre Dona i Educació i les III Jornades Feministes Estatals. D'aquí sorgiria l'Assemblea de Dones d'Ensenyament i el seu projecte d'*El llibre lila del cole*.

Petites pinzellades dels primers passos vers les escoles feministes que van marcar les polítiques coeducatives posteriors i que assenyalen amb admiració i orgull. Gràcies a totes les dones que ens han obert camí!

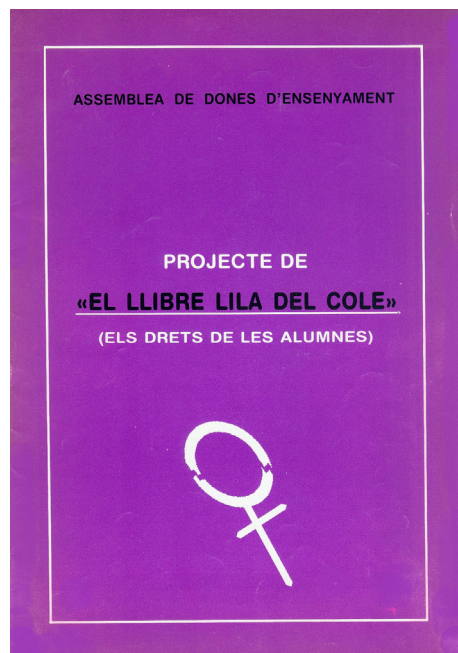
--
Podeu llegir *El llibre lila del cole* (1988) aquí: https://www.caladona.org/wp-content/pujats/2014/03/eLLlibreLiladelCole_petit.pdf

1978 Primeres Jornades de Dona i Educació

1985 Segones Jornades de Dona i Educació

1988 *El llibre lila del cole*

John Dewey (a propòsit de “la festa de la democràcia”)

Han passat 10 anys d'ençà de l'aprovació de la Llei d'Educació de Catalunya, cinc anys del decret de direccions i quatre del decret de plantilles. El resultat? Direccions jeràrquiques, clastres obediets i silenciats, docents interins submisos, cultura del clientelisme i tria de mestres a dit i amb amiguismes. L'oasi democràtic que els centres públics eren fa uns anys s'ha transformat en una gran xarxa de simulacres d'empresa. Com es pot parlar de democràcia i no predicar amb l'exemple des de la institució pública més crucial d'una societat? És el moment de recuperar John Dewey i la seva idea de democràcia i ho fem amb un article de Jaume Martínez Bonafé.

Per a Dewey la democràcia no era una forma de govern sinó una forma de vida social. Una societat democràtica és mòbil, canviant, activa, conflictiva, tolerant, harmònica (de totes aquestes maneres trobem en Dewey accepcions a la democràcia) i requereix dels seus membres intel·ligència, compromís i interacció positiva amb l'altre a fi de construir una comunitat justa i inclusiva. Aquesta capacitat humana ha de ser educada, apresada, fent democràcia, és a dir, resolent els problemes concrets que planteja la vida democràtica. I és en aquest procés, sempre social i inacabat, en el que es conrea i desenvolupa la intel·ligència com a funció específica que dirigeix les nostres maneres de comportament. Convé recordar que Dewey era profundament crític amb la societat industrial per la conformació rutinària, passiva, objectivada i mecànica del model de vida i d'aquí la necessitat de la democràcia com a possibilitat de transformació d'aquest model de vida.

Així que la democràcia és un procediment social que ens ajuda a créixer com a éssers humans intel·ligents i lliures, un instrument que facilita el canvi i la millora de les formes de vida, allunyada de veritats transcendents o immutables. Però aquesta possibilitat pragmàtica ha de ser educada. D'aquí l'important paper que Dewey atribueix a la institució escolar. Si la democràcia ha d'alliberar i conrear la intel·ligència, l'escola és el lloc en el qual aquest procés es construeix. Però no pot haver-hi aprenentatge de la democràcia en una escola que no siga democràtica. Dewey, molt crític amb els sistemes educatius contemporanis (“el sistema escolar sempre ha estat en funció del tipus d'organització de la vida social dominant”) reclama una praxi educadora que partint de l'experiència vital investigue les realitats i conflictes socials, desenvolupe mètodes rigorosos i científics per a la seua anàlisi i comprensió, i suggerisca un “pla d'operacions” diu Dewey, projectes d'intervenció i millora de la realitat investigada.

I és en aquest sentit que l'educació és política: la teoria política de la democràcia reclama una teoria política de l'escola que assegure processos d'experiència, reflexió i aprenentatge de la vida democràtica. L'escola, per tant, és una “agència”, un “laboratori”, una “pràctica intencional”, una “lloc experimental” amb un ambient organitzat i un programa específic que ofereix les condicions objectives i subjectives per a viure experiències qualificades que ajuden els subjectes en la seua formació com reconstructors socials. Però la formació a l'aula de l'esperit democràtic “només existeix quan l'individu aprecia per si mateix les finalitats que es proposa i treballa amb interès i dedicació personal per a aconseguir-los”. Aquest laboratori de vida democràtica que és l'escola es basa en una didàctica activa i experimental que treballa amb dades

i s'enfronta a perspectives immutables i universos tancats. La democràcia es construeix experimentant-la.

Dewey va escriure *Democràcia i Educació* en 1916. La seua obra va ser traduïda a l'espanyol per un compromés inspector d'educació pròxim a la ILE, Lorenzo Luzuriaga, que va escapar a l'exili després del triomf de la dictadura franquista, mantenint a Buenos Aires l'obstinació editorial perquè les obres de Dewey siguen conegudes en espanyol. No sé quant hi ha, en aquesta simbòlica fugida a l'exili del text de Dewey de silenci, oblit i distracció sobre el veritable sentit pragmàtic de la democràcia i el paper que hagués de jugar l'educació. I des del silenci, l'oblit o la distracció, el festorro de la democràcia dóna de si el que dóna de si. La xarlataneria mediàtica, la buidada crida puntual a dipositar la papereta, o l'afirmació autoritària i no argumentada poden ser contrastades amb una forma de vida democràtica si ha tingut ja a l'escola un espai de vida democràtica.

--

Més info a: *Democràcia y educación*, un llibre de John Dewey (Morata, 2004), <https://www.edmorata.es/libros/democracia-y-educacion>

Article publicat originàriament al *Diari de l'Educació* el 6 de juny de 2019. Jaume Martínez Bonafé és Professor Titular del Departament de Didàctica i Organització Escolar a la Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació de la Universitat de València.

Una crònica personal de la Primera Trobada vers les Escoles Feministes

El 25 de maig de 2019 es va celebrar a Barcelona la Primera Trobada vers les Escoles Feministes. Hi van assistir unes 200 dones i 5 homes que van compartir durant tot un matí diferents perspectives, experiències, emocions i, sobretot, la ràbia col·lectiva pròpia d'aquelles que, després de la reflexió, entenen la calculada opressió que l'heteropatriarcat exerceix envers tots i totes que identifica com a perifèria d'allò normatiu. Aquesta crònica particular és la mirada personal d'Ismael Mengual, professor de secundària de l'Institut Creu de Saba d'Olesa de Montserrat, i un dels cinc homes que van assistir a la trobada. La revista grega *Eutopia* va encarregar-li una crònica de la jornada. El resultat és aquesta personal mirada, feta des del pensament llibertari i la condició masculina.

És difícil fer-se una idea de la importància de la Primera Trobada vers les Escoles Feministes sense fer un breu recorregut històric del que està suposant el moviment feminista a l'Estat espanyol tant per als moviments socials, en general, com per al moviment llibertari en particular.

Des que vaig començar a militar l'any 1998, el feminisme sempre havia estat un dels principis ideològics assumits des de totes les organitzacions de l'esquerra, tant revolucionària com parlamentària, com una mena de "credo" assumit sense més. Com l'ecologisme o l'assemblearisme, en el fons, era com un axioma que es donava per treballat i que en la pràctica no suposava més que certa reflexió sobre l'ús del llenguatge o una relaxada autocrítica sobre certes formes masculines d'imposició de rols. Però alguna cosa va començar a canviar uns anys abans del 2018. No sabia situar exactament una obra o un fet que suposés el tret de sortida d'aquesta revolució dins de les revolucionàries, més aviat va ser com un rumor que va anar creixent ràpidament estenent i canviant radicalment les formes de fer. Així, van començar a sorgir i a multiplicar-se de forma exponencial els espais no mixtos, alhora que moltes companyes abandonaven les nostres organitzacions per refugiar-se en llocs on sentir-se, segons ens deien, "segures". Davant l'estupefacció d'uns homes que no acabàvem d'entendre el paper que el patriarcat ens havia atribuït i que havíem exercit sense gaires miraments, des d'aquests espais es va començar a potenciar un feminisme radicalment revolucionari que posava sobre la taula una nova manera de fer política i d'entendre la ideologia tot atacant el binomi patriarcat/capitalisme. Aquesta nova perspectiva teòrica (encara que de nova no tenia res), va comportar una nova manera "de fer" que ens ha obligat a tots a replantejar com ens relacionem, com fem política des de la deconstrucció de "allò masculí". Això s'ha traduït dins de les organitzacions en l'adopció d'una sèrie de mesures que van des de la creació de protocols per gestionar les agressions masclistes que garanteixin la seguretat dels espais mixtos, fins a una

revisió des del prisma feminista de cada un dels elements que componen les nostres línies i anàlisis polítiques.

Va ser en el 8 de març de l'any 2018 quan tot aquesta ira, que les dones feministes havien estructurat i convertit en discurs, va tenir la seva explosió al carrer amb una jornada de lluita organitzada com a vaga general que va desbordar totes les previsions de participació. Les dones organitzades van donar un cop de puny que ningú esperava sobre la taula canviant no solament el taulell de la política, sinó obrint una escletxa per on desenvolupar una autèntica revolució social.

Les Jornades de l'Assemblea Grogga de Gràcia

En aquest context, pocs mesos després, un grup de mares de Gràcia, un dels barris històrics de Barcelona en què es barreja

la tradició obrera amb la forma de vida petit burgesa de la somiada classe mitjana, organitzades a partir de les AFA (Associació de Famílies d'alumnxs) de les seves escoles i de l'Assemblea Grogga, una organització l'eix d'acció de la qual és la defensa de l'educació pública, van posar en marxa unes jornades de debat sobre coeducació i feminisme dins de les escoles. L'interessant d'aquesta trobada era que per primera vegada en molts anys es tornava a

associar feminisme i escola pública, fet que ja marcava el principi d'un camí a recórrer.

Sens dubte, una de les coses més interessants que va comportar aquesta trobada va ser la presentació d'una mena de "Manifest de les Escoles Feministes"*. Aquest document elaborat per un grup de treball de l'Assemblea Grogga de Gràcia feia una revisió de com el feminisme havia de transformar l'educació a tots els nivells. Suposava un posicionament radical, revolucionari, i perfectament argumentat en el qual es plantejava canviar tot el sistema educatiu a partir de diferents eixos (el cos, la identitat, la comunitat, la vida, el pensament i l'educació pública). És a dir anava molt més enllà de propostes que plantejaven la necessitat d'incloure en

el currículum a algunes dones o treballar amb un llenguatge més inclusiu i poc més. Aquest manifest proposava canviar-ho tot. En el text se sotmetia l'escola actual a una demolidora crítica com a reproductora de formes més o menys conscients d'uns determinats rols d'opressió, discriminació i dominació d'uns sobre els altres, entenent aquestes altres no només com a dones sinó, fent ús de les teories interseccionals, de totes aquelles persones que no encaixessin en el model normatiu pel seu cos, la seva sexualitat, el seu origen social i econòmic, el seu color de pell o les seves característiques psíquiques. El feminisme com una brutal eina d'emancipació de totes i per tots i totes que recull i supera les pràctiques i les lògiques de les pedagogies llibertàries desenvolupades durant els segles XX i XXI.

Mentre això succeïa, els feminismes continuaven augmentant la seva presència al carrer i també la seva penetració en els discursos socials i polítics. De fet, grups de mares d'algunes escoles, de forma gairebé espontània, van començar a crear grups de coeducació que per mitjà dels consells escolars van començar a plantejar dins dels centres educatius alguns petits grans canvis com per exemple el funcionament dels patis dins de les escoles. Aquestes iniciatives també es van unir a l'organització de la Primera Trobada.

La trobada

Gairebé un any després de la jornada de Gràcia, el 25 de maig de 2019 va començar a les deu del matí la Primera Trobada vers les Escoles Feministes, que prenia el relleu de la iniciativa de l'Assemblea Grogada de Gràcia. Amb un teatre de participació en el qual es trencava la barrera entre el tu i el nosaltres, començava una trobada que ja aspirava a ser alguna cosa diferent. Dividides en grups de treball segons els eixos del manifest, més de dues-centes dones durant tot un

matí van estar debatent i aportant idees. Hi havia tal necessitat per posar en comú propostes, experiències, sentiments, crítiques, emocions i arguments que la sensació de les participants va ser de falta de temps per poder aprofundir-hi més i més.

Malgrat que en l'actualitat ens trobem encara en un moment de recopilació de la feina que es va fer durant aquella Primera Trobada, la nostra conclusió com a grup impulsor va ser que va ser un autèntic èxit, amb un potencial increïble. Sens dubte el principi d'alguna cosa. Perquè hi ha una necessitat de donar la volta a tot el sistema educatiu. Hi ha moltíssimes dones, alumnes, mares i professores conscients que hi ha un llarg camí per recórrer perquè l'educació feminista ja té moltes propostes pràctiques per desenvolupar en els centres educatius.

En conclusió, des del meu punt de vista, la Primera Trobada vers les Escoles Feministes no és més que un símptoma d'alguna cosa molt més potent, el naixement d'una nova pedagogia, la Pedagogia Feminista, que té un argumentari radical, revolucionari i transformador que a més compta amb una proposta realitzable, clara i efectiva. Ara només falta que comencem a deconstruir cada espai educatiu, esquerdem aquestes parets, desmuntem les cadires, pintem els passadissos amb mil veritats, cremem els panys, i fem que l'educació pública sigui el lloc on, per mitjà de les cures, les emocions, els coneixements i la justícia, es conreïn les arrels de la revolució cap a un nou món, el feminista.

--

*Podeu llegir el manifest de l'Assemblea Grogada de Gràcia a: <https://assembleagrogadegracia.wordpress.com/2018/06/06/transformacio-educativa-programa-educacio-publica-feminista/>

Treball en eixos

Quan va començar la feina per a la Primera Trobada vers les Escoles Feministes allò que es tenia clar és que el "Manifest de les Escoles Feministes" havia de ser el punt de partida, com a text fundacional i, per tant, la manera de treballar havia de ser en grups d'afinitat al voltant dels eixos. Així es van plantejar cinc eixos i els corresponents grups de treball que van funcionar de forma autònoma i coordinada:

L'**eix cos** treballaria tot el que té a veure amb la discriminació dels cossos no normatius, així com l'autoconeixement a partir de l'autoexploració corporal, la sexualitat, l'afectivitat, el desig o la menstruació.

L'**eix vida** que cerca la superació d'un sistema econòmic basat en la producció i acumulació, per una forma de vida que posi les cures, la reproducció i la relació entre les persones, la resta d'éssers vius i el planeta al centre.

L'**eix identitat** que intentaria superar el binarisme home / dona a través de la diversitat de gèneres i d'identitats, fomentant l'empoderament femení.

L'**eix pensament** que intentarà usar el pensament crític, radical i col·lectiu com una eina per transformar la societat actual i les seves alienacions.

L'**eix comunitat** treballaria la superació de l'individualisme com a essència del capitalisme patriarcal cap a una societat solidària, regida per la sororitat, la interdependència i la veritable democràcia.

L'**eix educació pública** que treballarà per transformar tots els centres educatius públics a difusors d'una cultura políticament compromesa i emancipadora, feminista, ecologista, antiracista, decolonialista, anticapitalista i anticlassista.

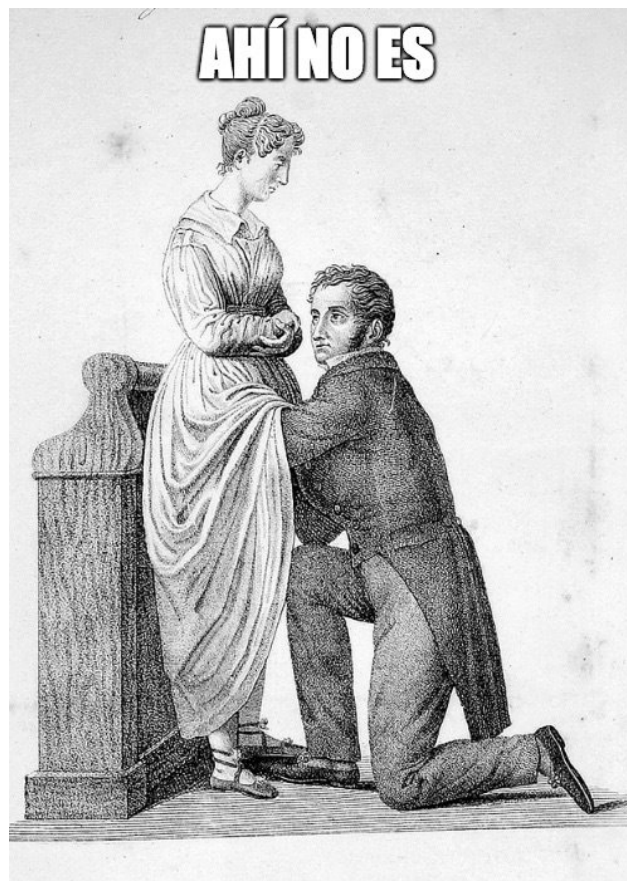
Per què el currículum obligatori ha d'incloure l'educació afectiva i sexual?

Aquest curs l'iniciàvem amb la feliç notícia que el Departament d'Educació pretenia introduir en el currículum l'educació afectiva i sexual d'infantil a secundària. A l'espera que la notícia passi de ser un globus sonda a convertir-se en una realitat, voldríem aquí recordar que fa anys que diferents col·lectius i entitats —Ca la Dona, Sida Studi, Cúrcuma o l'Associació Drets Sexuals i Reproductius, entre molts d'altres— han obert el camí i treballen i reclamen una educació afectiva i sexual, entre d'altres qüestions, per prevenir les violències masclistes. El curs passat, a més, va significar un pas de gegant quan la Coordinadora de Comissions de Gènere, Coeducació i Feminismes de les Escoles Públiques de Gràcia va decidir posar fil a l'agulla i fer aquella feina que el Departament d'Educació no feia: redactar un *Programa d'educació afectivo-sexual adreçat a les escoles d'infantil i primària públiques del districte de Gràcia*. La coordinadora feia una proposta des del territori però amb una consciència ben clara de treballar per a tothom: “luitem per aconseguir la millor escola de tothom i per a tothom”, afirmava en el preàmbul del seu programa d'educació afectivo-sexual. Reproduïm aquí la introducció del document on s'explica el context cultural que reclama urgentment aquesta incorporació en el currículum.

Una de les tasques prioritàries de l'educació dels i de les nostres infants i adolescents és la d'acompanyar-los/es en la construcció de les seves identitats personals i el seu creixement emocional i afectiu, tant a nivell individual com social. En aquesta construcció intervenen multitud de factors com les emocions, les relacions afectives amb la resta de persones, el desenvolupament corporal, la identitat de gènere i la sexualitat, o els mandats culturals i socials que incideixen en tots aquests factors. Tanmateix, precisament la societat i la cultura en què creixen infants i adolescents no ho posa fàcil per ajudar-los/es a desenvolupar-se feliços/es, amb plenitud i autoestima, i construint alhora un món més amable i just per tothom, lliure de discriminacions i invisibilitzacions.

Els nostres infants i adolescents creixen actualment en un ecosistema cultural on les pantalles (els videojocs, les sèries de televisió...), els esports o, fins i tot, l'educació i el món laboral es mouen per dinàmiques profundament agressives i competitives; on els mitjans de comunicació dediquen hores al dia a parlar de futbol i competicions esportives mentre ignoren sorprenentment realitats substancials de les nostres vides com la maternitat i les tasques de cura; un món on les relacions i els estils de vida interpersonals encara giren al voltant d'un sol model col·lectiu —el de la família nuclear heterosexual— i el mite de l'amor romàntic mentre, paral·lelament, mitjans i justícia confonen els assassinats masclistes amb “crims passionals” i violència amb sexualitat. Els i les infants i adolescents creixen alhora

en un món on el desenvolupament de les seves identitats personals està absolutament encotillat en el binarisme i les jerarquitzacions discriminatòries de gènere, capacitats, classe o raça. La publicitat, les pel·lícules, els videoclips o instagram sexualitzen i cosifiquen la figura femenina, valorada per la seva bellesa segons determinats canons estètics i, mentre, exalten la masculina com a figura d'acció, poder i violència. Els

mandats de gènere exerceixen tal pressió LGBTIfòbica que les persones que no hi encaixen són considerades malaltes o, en el millor dels casos, rares; on el cos mèdic de vegades encara mutila els cossos sans de persones intersexuals segons normes heterosexistes en lloc de prendre en compte que la diversitat concerneix també el sexe biològic; on la diversitat funcional és concebuda com una excepció un objecte de compassió, invisibilitzada i exclosa de l'àmbit públic i dels drets fonamentals. Vivim en un món on la racialització i les cultures “forànies” són vistes com a perilloses i esdevenen víctimes de l'exclusió. Finalment, els i les nostres infants i adolescents creixen en un món on el coneixement del seu cos i la seva sexualitat són tabú i tan sols afloren públicament com a problematitzacions o com objecte de violències i discriminacions, en comptes

d'esdevenir objecte d'autoconeixement, gaudi i celebració de la diversitat. Estem en un món on els mandats de gènere sobre el cos porten a la gordofòbia, les distorsions cognitives, els trastorns alimentaris i les violències mèdiques. La sexualitat de nois i noies presenta diferències radicals com l'autoconeixement del cos —el 90% dels nois de segon

d'ESO s'ha masturbat mentre les noies de la mateixa franja d'edat tan sols ho han fet en un 10% a si mateixes i en un 20% a altres persones (Sida Studi)—, i les noies donen prioritats als desitjos i les necessitats dels nois per sobre dels seus propis. En definitiva, el context social i cultural en què creixen infants i adolescents està caracteritzat per la cultura masculista, que defineix identitats reduccionistes i relacions afectives i sexuals desiguals on intervien diferents graus de violències. L'individualisme i una cultura discriminatòria transversal anul·len la socialització de les emocions, l'empatia i la coresponsabilització envers el patiment aliè. Finalment, la mercantilització de la vida prioritza la productivitat i menyspreja i invisibilitza els treballs i les relacions de reproducció i cura de les persones.

És per aquesta raó que resulta fonamental definir i desenvolupar en el marc escolar un programa d'educació afectiva que ofereixi als infants i adolescents coneixements sòlids i pràctiques reflexives i crítiques sobre el cos i les emocions, la sexualitat, i els determinants socials i culturals que intervien en el seu desenvolupament afectiu. Per

aprendre a conèixer i valorar el seu cos, a conèixer i valorar les seves emocions, a posar les seves necessitats i el seu benestar i el de les persones que les envolten al centre de la seva vida, per poder expressar els seus sentiments, interactuar amb respecte i tenir cura de si i dels/les altres en un context on la diversitat de cossos, de gèneres, de sexualitats, de cultures estigui sempre representada i valorada. Es tracta, en definitiva, d'acompanyar respectuosament els nens i les nenes en el seu desenvolupament i oferir-los les eines, la consciència, els coneixements i les habilitats que, ja com a persones adultes, professionals, familiars i ciutadanes, els permetran considerar i celebrar la diversitat dels éssers humans.

--

La Coordinadora de Comissions de Gènere, Coeducació i Feminismes de les Escoles Públiques de Gràcia està integrada per comissions escolars de diferents escoles públiques de Gràcia. La proposta completa de programa es pot consultar aquí: http://www.escolesfeministes.org/wp-content/uploads/2019/06/ProgramaEducacioAfectivoSexual_CoordinadoraGracia.pdf.

EL ATACÒMETRE!

Ho sabem. Tenim pocs diners i cal repartir-los bé. De fet, la mare de qualsevol política és l'assignació de les partides pressupostàries perquè és llavors quan pots traduir a accions concretes tootoota la retòrica que has anat deixant anar a les campanyes electorals. I és quan fas un pressupost que decideixes què prioritzar. Pots decidir invertir en drets fonamentals, com l'educació, o en altres cosetes. Així doncs el primer Atacòmetre de la revista el dediquem al fucking money, noies, per veure què han fet els governs catalans* dels darrers anys. Aquí unes dades:

Inversió pública en educació a Europa (% del PIB) 2017:

Suècia 6,8%
 Dinamarca: 6,5%
 Estònia: 5,8%
 Letònia: 5,8%
 Finlàndia 5,7%
 França 5,4 %
 Eslovènia 5,4 %
 Portugal 5%
Europa (28) 4,6%
 Alemanya 4,1 %
Espanya 4,0 %
 Grècia 3,9 %
 Itàlia 3,8 %
Catalunya 3,5 %
 Romaniaa 2,8%

Evolució de la inversió pública en educació a Catalunya (2010-2019):

-9,3% d'inversió pública en **educació pública** (retallades estructurals) amb un 8,71% més d'alumnes en el sistema
+7,5% d'inversió pública en **educació privada** (finançament públic a escoles concertades en base al pressupost executat 2018)
 Catalunya és la tercera CCAA que més % pressupost públic en educació dedica a concerts educatius i la que més en valor absolut.

Pressupost que les famílies** dediquen a l'educació pública (copagament o repagament) (2019)

65,3 M€ que les famílies aboquen al sistema educatiu públic en concepte de quotes de material, que estan prohibides.
78,4 M€ que les famílies aporten en concepte de quotes per sortides dins horari lectiu.

Donacions de les AMPA/ AFA: gairebé 1/5 part del pressupost de la Generalitat per al funcionament dels centres.

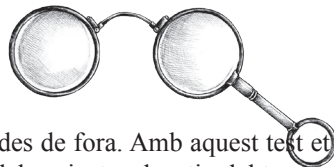
Evolució d'altres dades que afecten a l'educació pública (2010-2019):

+8,71% alumnat a l'escola pública (inclòs el més vulnerable, el 80% del qual va a parar a l'escola pública)
-67% d'inversió en la **formació permanent** del professorat de la pública (en base pressupost executat 2018)

*Consellers d'Economia de les darreres legislatures: Antoni Castells (PSC, 2003-2010), Andreu Mas-Colell (CiU, 2010-2016), Oriol Junqueras (ERC, 2016-2017), Pere Aragonès (ERC, 2018-actualitat).

** L'article 5.2. de la LEC diu: "2. Són gratuïts i universals els ensenyaments següents: a) El segon cicle de l'educació infantil. b) L'educació primària. c) L'educació secundària obligatòria. d) Els programes de qualificació professional inicial. e) La formació professional de grau mitjà."

Fonts: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Government_expenditure_on_education#Expenditure_on_27education.27 / <http://economia.gencat.cat/+ca/ambits-actuacio/seguiment-control-finances/execucio-pressupostaria/Exercici-2018/despeses/> / http://aplicacions.economia.gencat.cat/wpres/2017/02_llei.htm / <http://ensenyament.gencat.cat/ca/departament/estadistiques/estadistiques-ensenyament/> / <https://www.educacionyfp.gob.es/servicios-al-ciudadano/estadisticas/recursos-economicos/gasto-publico/2017.html>

Atura't, allunya't i observa i qüestionem la teva escola o institut des de fora. Amb aquest test et proposem un tastet d'autoavaluació, autodiagnosi i deconstrucció dels marcs socials i culturals del projecte educatiu del teu centre. T'atreveixes? Comencem per la diversitat funcional amb un test preparat per GAMIN (Grup d'Ajuda Mútua Inclusiva de Catalunya)! Marca amb una "X" les caselles que encaixin amb la teva realitat (pots marcar-ne més d'una per pregunta):

1. Al meu centre...

- Pràcticament no hi ha alumnat amb diversitat funcional.
- A algunes aules hi ha alumnat amb diversitat funcional.
- A totes les aules hi ha alumnat amb diversitat funcional.
- A totes les aules hi ha més d'un/a alumne/a amb diversitat funcional.

4. Al meu centre, a les activitats en horari no lectiu com migdia, extraescolars o casals hi pot assistir...

- Només l'alumnat que estigui preparat.
- Només l'alumnat que tingui suports individualitzats.
- És el criteri de la persona que coordina l'activitat que decideix si l'alumnat pot o no fer-la.
- Tot l'alumnat sense excepcions.

7. De les persones que treballen al meu centre...

- Cap té diversitat funcional.
- Algunes tenen diversitat funcional.
- Hi ha persones amb diversitat funcional i ajuden a la inclusió.
- No sé si hi ha persones amb diversitat funcional.

2. Al meu centre, a les activitats com sortides, excursions, colònies, etc. hi pot assistir...

- Només l'alumnat que estigui preparat.
- Només l'alumnat que tingui suports individualitzats.
- És el criteri del tutor/a qui decideix si l'alumnat pot o no fer l'activitat.
- Tot l'alumnat sense excepcions.

5. La doble xarxa (ordinària - especial) és...

- Imprescindible: no tot l'alumnat pot assolir els mateixos coneixements, cal poder donar ajuts específics a qui li cal.
- Necessària: avui no estem preparats per atendre les dificultats de molts nens i nenes.
- Un mal necessari: no hi ha pressupost ni estem preparats perquè desaparegui.
- Una segregació: tots els alumnes tenen dret a anar a la mateixa escola.

8. Què creus que és prioritari per aconseguir una escola veritablement inclusiva?

- Augmentar el pressupost.
- Augmentar les vetlladores.
- Augmentar les mestres d'educació especial.
- Reformular el sistema educatiu.

3. Els llibres de text i les fotocòpies que treballem a l'aula...

- S'adapten especialment per a l'alumnat amb diversitat funcional.
- Es posen suports individualitzats per a l'alumnat que no segueix les explicacions.
- S'entreguen a les famílies per tal que les adaptin.
- Es planifica anticipadament i es fan materials que serveixin per a tot l'alumnat.

6. Al teu centre hi ha aules on l'alumnat amb dificultats hi va a treballar específicament allò que li costa?

- Sí, perquè dins l'aula és impossible atendre les dificultats específiques.
- Sí, perquè treballant individualment s'avança molt més.
- Sí, perquè en petit grup (1 o 2 persones) es poden consolidar millor els aprenentatges.
- No, dins l'aula es pot fer tot.

9. Tens algun fill o filla amb diversitat funcional?

- No.
- Sí.
- No ho sé.
- No tinc criatures.

Si aquest test t'ha fet reflexionar i vols aprofundir en algunes qüestions, contacta amb GAMIN (Grup d'Ajuda Mútua Inclusiva de Catalunya), una associació de famílies de persones amb diversitat funcional que vol fer reflexionar sobre la discriminació amb la que conviuen cada dia les persones amb diversitat. Més info a: <https://gaminbcn.wordpress.com>.

Ja fa dècades que els feminismes van posar **les feines de cura** sobre la taula. Per dir que existeixen. Per dir que les fem les dones. Per dir que són les feines que ens fan persona. Per dir que el sistema —tot el sistema— funciona gràcies a aquestes feines invisibles que fan sostenible la vida. El 8 de març de 2018, milions de dones vam sortir al carrer amb una vaga inèdita que pretenia aturar-ho tot: les feines productives i... les reproductives. I un any després ho vam tornar a fer. I esperàvem que els nostres governs ho entenguessin, que reconeguessin i es responsabilitzessin, com fem nosaltres, de la dimensió més fràgil de les persones, de totes les persones.

I el que ens trobem aquesta tardor és el "**Projecte de llei de contractes de serveis a les persones**", més coneguda com a **#LleiAragonès**, que ja ha entrat a tràmit al Parlament i que implica llançar a les dinàmiques del mercat totes aquelles feines relacionades amb les malalties, la vellesa, l'educació i l'atenció cap als col·lectius més fràgils i vulnerables.

La Plataforma Aturem la Llei Aragonès, formada per més de 80 entitats, lluita perquè aquesta llei no sigui aprovada.

Tota la info a: aturemlalleiaragones.wordpress.com